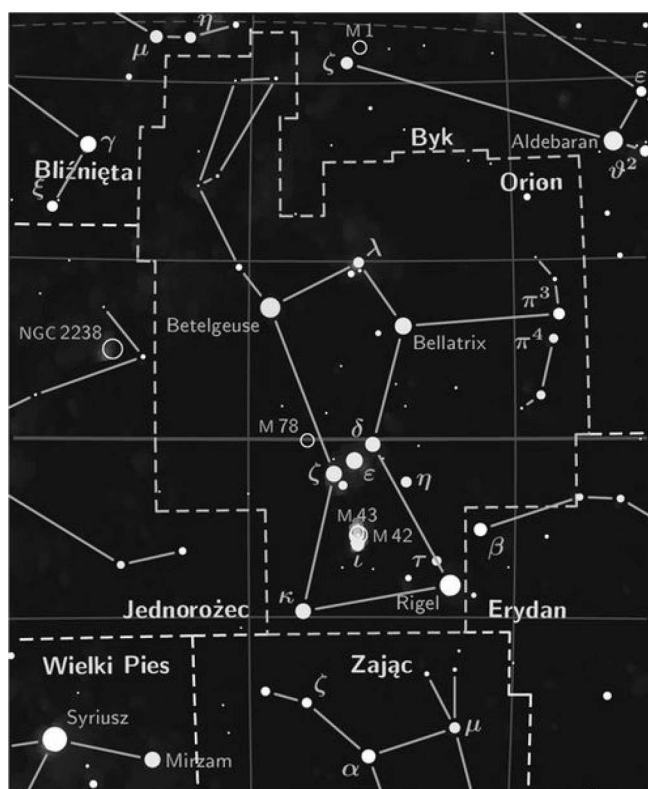


Styczeń

Styczeń, choć jest chłodny, dzięki długim, zimowym nocom sprzyja obserwacjom. Pierwsza połowa nocy należy do jasnego Jowisza ($-2,5$ mag) pojawiającego się w Rybach wraz z zachodem Słońca nad południowo-wschodnim horyzontem. Każdego jednak dnia będzie on zachodził coraz wcześniej, by pod koniec miesiąca już przed północą chować się za widnokretem. Mars ($+0,1$ mag) wschodzi późnym wieczorem we Lwie nad wschodnim horyzontem. W drugiej zaś połowie nocy, niezbyt wysoko nad południowo-wschodnim horyzontem, w Pannie wschodzi Saturn ($+0,7$ mag). Neptun i Uran zachodzą razem ze Słońcem, więc raczej nie da się ich obserwować. Z kolei Wenus na początku miesiąca zachodzi krótko po Słońcu, ale z każdym dniem coraz później, by pod koniec miesiąca być widoczna bardzo wczesnym wieczorem. Wytrwałym i obdarzonym dobrym wzrokiem obserwatorom być może uda się dostrzec w Wężowniku Merkurego ($-0,4$ mag) w blasku wschodzącego Słońca.



Jednym z najłatwiej rozpoznawalnych gwiazdozbiorów jest gwiazdozbiór Oriona, widoczny w Polsce od października do marca. Łatwo go odnaleźć ze względu na trzy gwiazdy – Mintaka (δ Ori), Alnilam (ϵ Ori) i Alnitak (ζ Ori), tworzące pas Oriona. Układ tych gwiazd wskazuje na najjaśniejszą gwiazdę naszego nieba – Syriusza (α CMa) na południowym wschodzie i na Aldebarana (α Tau) na północnym zachodzie.

Rigel, choć ma oznaczenie β Orionis, przy swojej przeciętnej jasności $+0,12$ mag, jest najjaśniejszy w gwiazdozbiórze Oriona. Drugą co do jasności gwiazdą gwiazdozbioru Oriona jest Betelgeuse (α Ori) z przeciętną jasnością $+0,42$ mag. Są jednak krótkie okresy, kiedy Betelgeuse w pełni zasługuje na swoją nazwę α Orionis i staje się najjaśniejszą gwiazdą Oriona. Rigel jest niebieskim nadolbrzymem typu widmowego B8 i klasy jasności Iab, o masie siedemnastu mas Słońca i promieniu 78 razy większym niż promień naszej dziennej gwiazdy. Jest także kilkadziesiąt tysięcy razy jaśniejszy niż Słońce. Według danych z satelity Hipparcos Rigel jest oddalony od Słońca o 770 lat świetlnych (240 parseków). Jest gwiazdą zmienną nieregularną o okresie zmian jasności około 22–25 dni i amplitudzie 0,27 mag. Szczęśliwi posiadacze teleskopów o średnicy większej niż 7 cm mogą spróbować rozseparować jego składniki, gdyż

Rigel jest gwiazdą wielokrotną. Chociaż towarzysz (Rigel B; $+6,7$ mag) jest stosunkowo jasny, to jego obserwacja jest trudna ze względu na stosunkowo bliskie sąsiedztwo bardzo jasnego składnika głównego (blisko 500 razy jaśniejszego). Niestety, mały teleskop już nie wystarczy, by dostrzec, że Rigel B sam też jest gwiazdą podwójną, składającą się z dwu gwiazd ciągu głównego o typie widmowym B9. Tak więc mamy układ trzech gwiazd, w którym najjaśniejszy i najbardziej masywny składnik główny, Rigel A, jest okrążany przez dwa mniejsze, Rigel B i C, obiegające jeszcze dodatkowo swój środek masy.

Pełnia Księżyca przypada 9 I, a nów 23 I. Będzie też seria koniunkcji. 2 stycznia nastąpi koniunkcja Księżyca z Jowiszem, odległość między nimi wynosić będzie $4^{\circ}50'$. 13 I nastąpi koniunkcja Wenus z Neptunem, kiedy to planety zbliżą się na odległość $1^{\circ}5'$. 22 I Merkury znajdzie się w koniunkcji z Księżycem w odległości $4^{\circ}42'$. Na początku stycznia (1–7 I) aktywny będzie obfity rój Kwadrantydwów z maksimum 5 I i 120 zjawiskami na godzinę. Jeśli tylko pogoda dopisze, rój ten z radiantem wysoko nad horyzontem powinien dostarczyć niezapomnianych wrażeń. Zatem czystego nieba!

Agnieszka MAJCZYNA

